

Jan Dyduch

Diecezjalna Rada Duszpasterska i Rada Kapłańska : (wzajemne relacje)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 27/3-4, 53-76

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JAN DYDUCH

DIECEZJALNA RADA DUSZPASTERSKA I RADA KAPLAŃSKA
(Wzajemne relacje)

Treść: Wstęp. — I. Geneza prawna Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej i Rady Kapłańskiej. — II. Ustanowienie i wygaśnięcie Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej i Rady Kapłańskiej. — III. Zadania i kompetencje Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej i Rady Kapłańskiej. — IV. Współdziałanie Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej i Rady Kapłańskiej. — Zakończenie.

Wstęp

Sobór Watykański II poświęca wiele miejsca, zarówno w pracach przygotowawczych oraz dyskusji soborowej, jak i w dokumentach końcowych, zagadnieniu duszpasterskiej działalności biskupa w diecezji. W tej działalności potrzebuje on pomocy kapłanów, zakonników i świeckich.

Jedną z form niesienia biskupowi pomocy stanowi działalność diecezjalnych organów doradczych. Do nowych organów, będących konkretnym wyrazem nauki soborowej o duszpasterskim charakterze urzędu biskupiego, należy *Diecezjalna Rada Duszpasterska* i *Rada Kapłańska*. Chociaż obydwie różnią się między sobą, to jednak niejednokrotnie ich działania się zająwiają. Zachodzi zatem potrzeba omówienia ich podobieństw, różnic, jak i wzajemnych relacji. Tym bardziej, że w licznych publikacjach o *Radzie Duszpasterskiej* i *Radzie Kapłańskiej* sprawa ta nie została zadawalająco przedstawiona.

W niniejszym artykule będzie ukazane kształtowanie się sprawy wzajemnych relacji *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej*, począwszy od prac przygotowawczych do Soboru Watykańskiego II, poprzez dyskusję i dokumenty soborowe, następnie poprzez ustawodawstwo posoborowe, aż do nowego Kodeksu, z uwzględnieniem także działalności Papieskiej Komisji Odnowy Kodeksu Prawa Kanonicznego. Takie ujęcie sprawy pozwala w pełniejszym świetle spojrzeć na obecnie obowiązujące przepisy zawarte w Kodeksie Prawa Kanonicznego.

**I. Geneza prawna Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej
i Rady Kapłańskiej**

Wśród wielu postulatów zgłoszonych przed Soborem Watykańskim II, są także dotyczące ustanowienia Rady Diecezjalnej, w

której uczestniczyliby świeccy, wspierając biskupa w jego działalności duszpasterskiej¹.

Jedna z komisji przygotowawczych, mianowicie Komisja o biskupach i zarządzaniu diecezją, w dniu 3 maja 1962 r. przedstawiła Papieskiej Komisji Centralnej przygotowany przed Soborem Watykańskim II projekt schematu *O duszpasterstwie*. Projekt ten zachęca biskupa, aby ustanowił *Diecezjalną Radę Duszpasterską*. Zadaniem jej byłoby informować biskupa o stanie i potrzebach duchowych diecezji i jej poszczególnych regionów, prowadzić badania dotyczące działalności apostołskiej oraz udzielać skutecznych rad i instrukcji wszystkim diecezjalnym komisjom zaangażowanym w duszpasterstwo. W skład *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* biskup powoływałby kapłanów i zakonników, zajmujących się apostołstwem. Natomiast zakonnice i świeccy, zarówno mężczyźni jak i kobiety, byłiby powoływani do rozważania szczególnych problemów duszpasterskich².

Ostateczna, przedsoborowa wersja schematu o duszpasterstwie, na temat *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* zasadniczo powtarza treść powyższego projektu schematu, wprowadzając jednak pewne uściślenia, mianowicie bardziej podkreśla się potrzebę ustanowienia Rady, jak i wyszczególnia się, że w jej skład należy powołać również członków zakonów laickich³.

Schemat dekretu o *duszpasterstwie*, przyjęty przed Soborem, został zatwierdzony do dyskusji soborowej przez Ojca Św. Jana XXIII w dniu 22 kwietnia 1963 roku, a następnie przesłany Ojcom Soboru wraz ze schematem o *biskupach i zarządzaniu diecezją*. Zawarta tutaj propozycja dotycząca *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*, pokrywa się z wersją poprzedniego schematu⁴.

Dyskusja soborowa, prowadzona w dniu 5 listopada 1963 r. w czasie 60 Kongregacji Generalnej nad schematem o *biskupach i zarządzaniu diecezją*, zwróciła uwagę na potrzebę włączenia wielu zagadnień znajdujących się w schemacie o *duszpasterstwie*, do schematu o *biskupach* i opracowania jednego tylko schematu⁵.

Rezultatem dyskusji, jak również prac komisji i podkomisji so-

¹ „In iure communi laicorum affixentur quae christianis committuntur ut membris consilii dioecesanii adiuvando episcopum”. (*Acta et documenta Concilio Oecumenico Vaticano II apparando, series I, Antepreparatoria*, Typis Polyglottis Vaticanis 1960—1961 (= *Antepreparatoria*), t. II, cz. 8, s. 40).

² *Acta et documenta Concilio Oecumenico Vaticano II apparando, series II, Praeparatoria*, Typis Polyglottis Vaticanis 1964—1969 (= *Praeparatoria*), t. II, cz. 3, s. 689—690.

³ *Schemata constitutionum et decretorum ex quibus argumenta in Concilio disceptanda seligentur* (= *Schemata*), series tertia, s. 102, 107, Typis Polyglottis Vaticanis 1962.

⁴ *Acta Synodalia Sacrosancti Concilii Oecumenici Vaticani II*, Typis Polyglottis Vaticanis, 1970—1980 (= *Acta Synodalia*), t. II, cz. 4, s. 784.

⁵ Tamże, s. 445—471.

borowych, był schemat dekretu o *pasterskich zadaniach biskupów w Kościele*, w którym znalazły się problemy zawarte zarówno w poprzednim schemacie o *biskupach*, jak i o *duszpasterstwie*. Problemy te jednak zostały w obecnym schemacie ujęte jednolicie i dokładniej niż poprzednio. Schemat dekretu został zaprezentowany w dniu 18 września 1964 r. podczas 83 Kongregacji Generalnej⁶. Zgodnie z życzeniem wielu Ojców⁷, zaproponowano w sprawie *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* następujący tekst: „Bardzo jest pożądane, aby w każdej diecezji ustanowiono oddzielną Radę Duszpasterską, której przewodniczyłyby sam biskup diecezjalny i w której udział mieliby specjalnie wyznaczeni duchowni, zakonnicy i świeccy. Zadaniem tejże Rady będzie to wszystko, co dotyczy duszpasterstwa, mianowicie śledzenie, przemyślenie a także wyciąganie praktycznych wniosków na temat działalności duszpasterskiej”⁸. Proponowany tekst różni się znacznie od poprzedniej propozycji. Obecnie zaleca się, aby w każdej diecezji ustanowiono *Radę Duszpasterską*, której przewodniczącym byłby biskup. Poprzednio nie wspomniano ani o potrzebie Rady w każdej diecezji, ani o przewodniczeniu biskupa. Istotną nowością jest uczestnictwo świeckich w Radzie. W poprzednim schemacie przyznawano im tylko prawo wyrażania opinii co do poszczególnych problemów duszpasterskich poza Radą. Dużą zmianą jest nowy sposób powoływania Rady. Według poprzedniego schematu członków Rady mianowałby biskup (ab episcopo eligi poterunt), obecnie zostało użyte sformułowanie ogólne „specialiter delecti” nie wskazujące jak i kto ma ich wybierać. Również na temat kompetencji Rady w obecnym schemacie mamy nowe ujęcie, wskazujące, że przedmiotem zainteresowania jest to wszystko, co wiąże się z działalnością duszpasterską i to w aspekcie zarówno badań, poszukiwań, jak i rozwiązań. Poprzedni schemat podkreślał raczej rolę informacyjną Rady.

Wydaje się, że propozycje dotyczące *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* zawarte w omawianym schemacie są bardzo dojrzałe. W dwóch niezbyt długich zdaniach zawarta jest bogata treść i są podane zasady w oparciu o które możliwe jest sformułowanie szczegółowych dyspozycji prawnych. Toteż nic dziwnego, że w schemacie o *pasterskich zadaniach biskupów*, który uległ dalszemu przekształceniu⁹, tekst dotyczący *Rady Duszpasterskiej* nie uległ zmia-

⁶ *Acta Synodalia*, t. III, cz. 2, s. 22—56, 67—68.

⁷ Tamże, s. 52, 64.

⁸ „Valde optandum est ut in unaquaque dioecesi peculiare instituat Consilium pastorale, cui episcopus dioecesanus ipse praesit et in quo clerici, religiosi et laici, specialiter delecti, partes habeant. Huius Consilii erit ea quae ad pastoralia opera spectant investigare, perpendere, atque de eis practicas expromere conclusiones” (Tamże, s. 33).

⁹ Por. *Acta Synodalia*, t. III, cz. 6, s. 111—210, por. *Acta Synodalia*, t. IV, cz. 2, s. 508—617.

nie i w identycznym brzmieniu wszedł do dekretu soborowego o *pasterskich zadaniach biskupów*¹⁰.

Z toczącej się jednak później dyskusji warto odnotować głosy, które postulowały, aby *Diecezjalnej Radzie Duszpasterskiej* przyznać tytuł i zadania senatu biskupa w sprawach duszpasterskich¹¹. Nie skorzystano z tych propozycji, a dokumenty soborowe przyznały tytuł i funkcję senatu innemu diecezjalnemu gremium doradczemu, mianowicie *Radzie Kapłańskiej*¹².

Geneza *Rady Kapłańskiej* jest bardziej skomplikowana, gdyż jej istnienie i kształt prawny bardzo ściśle wiąże się z Kapitułą Katedralną, która na podstawie Kodeksu Prawa Kanonicznego (kan. 391 § 1) zarówno w okresie powstawania dokumentów soborowych, jak i zresztą po Soborze spełnia funkcje senatu biskupa.

Już w postulatach zgłoszonych na Sobór, dotyczących Kapituły Katedralnej, zwrócono uwagę na jej przestarzały charakter oraz małą przydatność w życiu Kościoła partykularnego. Toteż radykalniejsze głosy domagały się całkowitego jej zniesienia i powołania nowej Rady. Na ogół nie precyzowano, jaki charakter, zadania, czy strukturę winna mieć nowa Rada¹³. Stąd niektóre kompetencje, jakich domagano się dla nowej Rady, przyznano potem *Radzie Kapłańskiej*, a inne *Diecezjalnej Radzie Duszpasterskiej*. Mniej radykalne głosy żądały pozostawienia Kapituły, ale przeprowadzenia jej gruntownej reformy¹⁴.

Analizując postulaty przedsoborowe nie da się ustalić z całą dokładnością, czy proponowano istnienie i działanie trzech odrębnych organów doradczych w diecezji: *Rady Kapłańskiej*, zreformowanej *Kapituły Katedralnej* i *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*, czy też inaczej. Wydaje się, że większość sugestii szła po linii utworzenia jednej Rady Diecezjalnej o profilu duszpasterskim.

W pracach komisji przygotowawczych do Soboru Watykańskiego II zarzucono myśl o zniesieniu Kapituł Katedralnych. Jedyne mocno akcentowano potrzebę przeprowadzenia ich gruntownej reformy, bowiem projekt schematu o duszpasterstwie, zaprezentowany w dniu 3 maja 1962 r. Komisji Centralnej, nadal uważa Kapitułę Katedralną za senat i radę biskupa w zarządzaniu diecezją, dodając że winna ona zająć się sprawami duszpasterskimi i liturgicznymi¹⁵.

¹⁰ Dekret soborowy *Christus Dominus*, n. 27, 5.

¹¹ „Quare valde optatur ut in dioecesi peculiare institutatur Consilium pastorale, quod munere senatus episcopi fungatur ad actionem pastorallem rite peragendam” (*Acta Synodalia*, t. III, cz. 6, s. 175).

¹² Por. Dekret soborowy *Presbyterorum ordinis*, n. 7, 1.

¹³ *Antepreparatoria*, t. II, cz. 3, s. 43, t. II, cz. 2, s. 300—301, t. II, cz. 4, s. 334.

¹⁴ *Antepreparatoria*, t. II, cz. 7, s. 71.

¹⁵ *Praeparatoria*, t. II, cz. 3, s. 688—689.

W dyskusji nad tym projektem znowu zaatakowano Kapitułę Katedralną, wskazując ponownie na jej przestarzały charakter, jak również na fakt, że w wielu diecezjach kapituła przestała spełniać funkcje i rolę senatu i rady biskupa w zarządzaniu diecezją. Co więcej sugerowano, że rolę tę skuteczniej i lepiej może spełniać *Diecezjalna Rada Duszpasterska*¹⁶.

Pierwszą wzmiankę o *Radzie Kapłańskiej* w schematach soborowych spotykamy w schemacie o *postudze i życiu kapłanów*, który został przedstawiony Ojcom Soboru w czasie 127 Kongregacji Generalnej, w dniu 20 listopada 1964 r.¹⁷ Tekst dotyczący Rady Kapłańskiej ulegał w czasie dalszej dyskusji soborowej istotnym zmianom¹⁸, aż został włączony w dniu 7 grudnia 1965 roku do dekretu soborowego o *postudze i życiu kapłanów* w następującym brzmieniu: „Niech ich (kapłanów) chętnie słuchają, owszem niech zasięgają ich rady i rozmawiają z nimi o tym, co dotyczy potrzeb pracy duszpasterskiej i dobra diecezji. By zaś to doprowadzić do skutku, niech mają radę, czyli senat kapłanów, reprezentujących ogół prezbiterów, który dostosowany do dzisiejszych okoliczności i potrzeb w formie i według norm prawnych do określenia, mógłby skutecznie wspierać biskupa swymi radami w rządzeniu diecezją”¹⁹.

Dekret o *postudze i życiu kapłanów* nie rozstrzyga, czy organ doradczy biskupa, o którym w nim mowa, ma być zupełnie nową instytucją ustanowioną obok Kapituły Katedralnej, czy też gruntownie zreformowanym dotychczasowym senatem biskupa. Natomiast rozwiązuje kwestię, że *Rada Kapłańska* jest organem odrębnym od *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*.

II. Ustanowienie i wygaśnięcie Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej i Rady Kapłańskiej

Powołanie *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* nie jest ściśle nakazane, tylko bardzo zalecane. Takie stanowisko zajmuje dekret soborowy *O pasterskich zadaniach biskupów*, który jak wspominaliśmy używa terminu „*Valde optandum est*”²⁰. Podobnie mówią normy wykonawcze do dekretu *Christus Dominus*²¹.

Inaczej natomiast przedstawia się sprawa w krajach misyjnych, gdzie zgodnie z dekretem *O misyjnej działalności Kościoła, Rada*

¹⁶ Tamże, s. 705—706.

¹⁷ *Acta Synodalia*, t. IV, cz. 4, s. 841.

¹⁸ Szczegółowo na ten temat, J. D y d u c h, *Kapituła Katedralna i Rada Kapłańska*, *Prawo Kanoniczne*, 25 (1982) nr 3—4, z. 86—88.

¹⁹ Dekret soborowy *Presbyterorum ordinis*, n. 7, 1.

²⁰ Por. Dekret soborowy *Christus Dominus*, n. 27, 5.

²¹ Por. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* (=Mp. Es), I, n. 16: AAS 58 (1966) 766 (PPK, t. I, z. 1, n. 76).

Duszpasterska winna być powołana, jeśli tylko jest to możliwe²². Okólnik Kongregacji dla duchowieństwa z 15 marca 1972 roku dotyczący *Rad Duszpasterskich*, nawiązując do Synodu Biskupów 1971 r. stwierdza, że ustanowienie *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* staje się coraz bardziej pożądane z uwagi na okoliczności i sytuacje panujące w świecie. Konferencje Biskupie poszczególnych krajów winny ustalić a nawet stworzyć warunki powołania *Rad Duszpasterskich*²³. Instrukcja na temat pasterskiej posługi biskupów z 22 lutego 1973 roku, wydana przez Kongregację biskupów, przypomina potrzebę ustanowienia *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*, która chociaż nie jest nakazana lecz tylko bardzo zalecana to jednak biskup winien ją ustanowić, jeśli zachodzi przydatność jej powołania²⁴.

W toku prac Papieskiej Komisji Odnowy KPK *Diecezjalną Radą Duszpasterską* zajmował się zespół: *De clericis — De sacra hierarchia*, który proponował, aby powołanie Rady nie było ściśle nakazane w każdej diecezji, jedynie wówczas jej ustanowienie byłoby obowiązujące, gdyby tak doradzały potrzeby duszpasterskie diecezji²⁵. Ta pierwotna propozycja zostaje powtórzona w schemacie *De Populo Dei* przesłanym organom konsultacyjnym 15 listopada 1977 r.²⁶, następnie w schemacie z 1980 r.²⁷, jak również w schemacie z 1982 r.²⁸.

Inaczej prawodawstwo posoborowe normuje obowiązek powołania *Rady Kapłańskiej*, która w każdej diecezji jest organem ściśle przez prawo nakazanym.

Począwszy od motu proprio *Ecclesiae Sanctae*²⁹ poprzez okólnik Kongregacji dla duchowieństwa *O Radach Kapłańskich* z 10 października 1969 r.³⁰ i instrukcję *O pasterskich zadaniach biskupa*³¹, prawodawca zdecydowanie żąda od biskupa, aby ustanowił *Radę Kapłańską*. Podobne stanowisko zajmuje Papieska Komisja Odnowy KPK, począwszy od pierwotnych projektów³², poprzez schemat kanonów księgi II *O Ludzie Bożym* przesłanym w 1977 r. do orga-

²² Dekret Soborowy *Ad gentes divinitus*, n. 15.

²³ *Litterae circulares De Consiliis Pastoralibus* (=L.C. „De Consiliis Pastoralibus”), n. 4 i 6, PPK, t. V, z. 1, n. 12872 i 12975.

²⁴ Instrukcja *Ecclesiae imago*, n. 204 (PPK, t. VI, z. 1, n. 10964—10965).

²⁵ *De Consilio Pastoralis*, *Communicationes*, 5 (1973) 231.

²⁶ Schemat *De Populo Dei*, Kan. 326.

²⁷ Papieska Komisja Odnowy KPK, *Schema Codicis Iuris Canonici*, Libreria Editrice Vaticana, 1980, (Schemat KPK), kan. 431.

²⁸ Papieska Komisja Odnowy KPK, *Schema novissimum*, 1982 r. (= *Schema novissimum*), kan. 511.

²⁹ Mp. Es., I, n. 15: AAS 58(1966) 766 (PPK, t. I, z. 1, n. 75).

³⁰ L.C. *De Consiliis Presbyteralibus*, n. 5: AAS 62(1970) 461 (PPK, t. III, z. 1, n. 4573).

³¹ Instrukcja *Ecclesiae imago*, n. 203, a (PPK, t. VI, z. 1, n. 10959).

³² *De Consilio Presbyterali*, *Communicationes*, 5 (1973) 229.

nów konsultacyjnych³³, następnie w schemacie zaproponowanym po uwzględnieniu opinii przesłanych przez wymienione kompetentne organy³⁴ oraz w schemacie z 1982 r.³⁵

Prawodawstwo posoborowe daje ogólne wytyczne dotyczące sposobu powoływania *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej*.

Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* dwukrotnie, lecz bardzo ogólnie zabiera głos na temat sposobu ustanowienia *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* postanawiając, że Rada może być ustanowiona w różny sposób (*Diversa ratione constitui debet*) oraz nieco dalej, że w Radzie duszpasterskiej mają udział kapłani, zakonnicy i świeccy specjalnie przez biskupa wyznaczeni (*specialiter ab episcopo delecti*)³⁶.

Nieco szerzej o sposobie powoływania *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* mówi wspomniany okólnik o *Radach Duszpasterskich*. Okólnik ten w stwierdzeniu, że jest rzeczą wskazaną, aby Rada w miarę możliwości była jakimś obrazem całej diecezji i aby reprezentowała ten Lud Boży jaką jest diecezja, sugeruje, że przynajmniej pewna jej część powinna pochodzić z wyboru. Dalej okólnik zaleca, aby pewna część członków Rady rekrutowała się z kapłanów i świeckich pełniących funkcje o zasięgu diecezjalnym. Ostatecznie okólnik pozostawia formę ustanowienia *Rady Duszpasterskiej* swobodnemu uznaniu biskupa, zalecając jednakże, aby jej większość stanowili świeccy, ponieważ oni stanowią przeważającą część wspólnoty diecezjalnej³⁷.

Powszechne prawodawstwo pozostawia więc formę ustanowienia *Rady Duszpasterskiej* do unormowania ustawodawcy partykularnemu, a tutaj decydujące znaczenie mają Konferencje Biskupie i sami biskupi diecezjalni.

Projekt nowego Kodeksu w schemacie Księgi II *O Ludzie Bożym* proponował, aby sposób ustanowienia Rady określił biskup, z tym, że jej większość powinni stanowić wierni świeccy, a w stwierdzeniu, że Rada ma być obrazem diecezji sugeruje przeprowadzenie wyborów³⁸. Propozycję tę zasadniczo powtarza schemat z 1980 r., opuszczając wyraźne zalecenie, że większość Rady mają stanowić świeccy, jedynie tylko zaznaczone jest tutaj, że Rada winna składać się z duchownych, członków instytutów życia konse-

³³ Schemat *De Populo Dei*, kan. 309, § 1.

³⁴ Schemat KPK, 1980, kan. 415.

³⁵ *Schema novissimum*, kan. 495, § 1.

³⁶ Mp. Es., I, n. 16 § 1, i § 3: AAS 58(1966) 766 (PPK, t. I, z. 1, n. 76).

³⁷ L.C. *De Consiliis Pastoralibus*, n. 7, PPK, t. VII, z. 1, n. 12977--12988.

³⁸ Schemat *De Populo Dei* kan. 327.

krowanego a zwłaszcza świeckich³⁹. W tej formie propozycja ta znajduje się w schemacie z 1982 r.⁴⁰

Wydaje się, że propozycja pozostawienia sposobu ustanowienia *Rady Duszpasterskiej* biskupowi diecezjalnemu jest słuszne, bowiem forma ta winna być dostosowana do warunków miejscowych. Wypada także dodać, że powołanie *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*, która byłaby obrazem diecezji, nie jest łatwe i nastrocza szereg trudności jego praktyczna realizacja.

Powszechne ustawodawstwo posoborowe, normując sposób ustanowienia *Rady Kapłańskiej*, podało tylko ogólne zasady, podobnie jak to miało miejsce w wypadku sposobu powołania *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* postanawia, że ustanowienia *Rady Kapłańskiej* winno się dokonać według sposobu i form określonych przez biskupa (*Modis ac formis ab episcopo statuendis*)⁴¹. Okólnik o *Radach Kapłańskich*, który został wydany przez Kongregację dla duchowieństwa po przeprowadzeniu konsultacji z biskupami całego Kościoła, podaje wytyczne dotyczące sposobu ich ustanawiania. Okólnik stwierdza, że sposób powołania *Rad Kapłańskich* pozostawia się uznaniu biskupa. Jednakże na podstawie nadesłanych przez Biskupów uwag, znaczna część członków *Rady* była powoływana przez wybory kapłanów i taki sposób uznano za najsluszniejszy. Pozostali członkowie *Rady* winni pochodzić częściowo z bezpośredniej nominacji biskupa, a częściowo z urzędu, na podstawie spełnianej funkcji w diecezji np. wikariusz generalny czy rektor seminarium⁴².

Odmienne stanowisko w sprawie sposobu ustanowienia *Rady Kapłańskiej* zajmuje Papiaska Komisja Odnowy KPK, która pozostawiając pewną swobodę biskupowi proponuje następujące normy ustanawiania *Rady*:

1° odpowiednia część członków powinna być wybrana w sposób wolny przez kapłanów, zgodnie z przepisami zamieszczonymi poniżej kanonów oraz statutów,

2° zgodnie z postanowieniami statutu niektórzy kapłani winni być reprezentowani w Radzie z racji zajmowanego urzędu,

3° biskup diecezjalny może swobodnie zamianować niektórych członków⁴³.

Propozycje te powtarza schemat z 1980 r.⁴⁴ Natomiast schemat z 1982 r. wprowadza zmianę w numerze 1, bowiem w miejscu

³⁹ Schemat KPK, kan. 432, § 1.

⁴⁰ Schema novissimum, kan. 512, § 1.

⁴¹ Mp., Es., I, n. 15 § 1: AAS 58(1966), 766 (PPK, t. 1, z. 1, n. 75).

⁴² L. C. De Consiliis Presbyteralibus, n. 8: AAS 62 (1970) 462 (PPK), t. III, z. 1, n. 4576—4577.

⁴³ Schemat De Populo Dei, kan. 311.

⁴⁴ Schemat KPK, 1980, kan. 417.

wyrażenia „odpowiednia część członków” wprowadza „około połowy”⁴⁵.

Na temat powołania *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* Kodeks postanawia: „W poszczególnych diecezjach należy ustanowić Radę Duszpasterską wówczas, jeśli to doradzają okoliczności duszpasterskie. Zadaniem jej jest badać pod kierunkiem biskupa to wszystko, co dotyczy działalności duszpasterskiej, a także analizować i przedstawiać wnioski”⁴⁶. Można zauważyć, że ustanowienie *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* nie jest ściśle nakazane, ale również nie jest ono dowolne, bowiem jeśli potrzeby duszpasterskie diecezji wymagają jej powołania, wówczas biskup jest zobowiązany ją ustanowić. Ocena potrzeb duszpasterskich przemawiających za Radą należy zasadniczo do biskupa. Chyba byłoby wskazane uzupełnienie tej normy dyspozycją, iż w ocenie potrzeby *Rady Duszpasterskiej* winien biskup zasięgnąć zdania *Rady Kapłańskiej*.

W sprawie powołania *Rady Kapłańskiej* Kodeks podaje następującą dyspozycję: „W każdej diecezji winna być ustanowiona Rada Kapłańska, czyli zespół kapłanów, będący jakby senatem biskupa i reprezentującym prezbiterium. Jej zadaniem jest wspieranie biskupa w kierowaniu diecezją, zgodnie z przepisami prawa, ażeby możliwie najbardziej pomnażało się dobro pasterskie powierzonej mu części Ludu Bożego”⁴⁷. Tak więc ustanowienie *Rady Kapłańskiej* jest ściśle nakazane a biskup, który by tego nie dokonał poważnie naruszyłby prawo.

Nowy Kodeks ogólnie podaje sposób powołania *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*: „Rada Duszpasterska składa się z wiernych pozostających w pełnej wspólności z Kościołem Katolickim, zarówno duchownych, jak i członków instytutów życia konsekrowanego, a zwłaszcza świeckich, wyznaczonych w sposób określony przez biskupa diecezjalnego”⁴⁸. O sposobie powołania Rady decyduje biskup, który winien tak ukształtować skład Rady, aby była odzwierciedleniem diecezji, a przede wszystkim, aby należne im miejsce zajęli w niej wierni świeccy.

Inaczej, bo dość szczegółowo jest sformułowana norma o sposobie ustanowienia *Rady Kapłańskiej*: „Gdy idzie o wyznaczenie członków Rady Kapłańskiej to:

1° około połowy winno być wybranych w sposób wolny przez kapłanów, zgodnie z przepisami zamieszczonych poniżej kanonów oraz statutów;

2° niektórzy kapłani, zgodnie z postanowieniami statutów winni być członkami stałymi, a więc należącymi do Rady z racji spełnianego urzędu,

⁴⁵ *Schema novissimum*, kan. 497.

⁴⁶ *Odnowiony Kodeks Prawa Kanonicznego* (=OKPK) kan. 511.

⁴⁷ Tamże, kan. 495, § 1.

⁴⁸ Tamże, kan. 512, § 1.

3° biskup może swobodnie mianować niektórych członków Rady⁴⁹. Prawodawca uważa, że najlepszym sposobem powołania członków *Rady Kapłańskiej* są wolne wybory, słusznie nakazuje, aby kapłani spełniający ważne urzędy w diecezji weszli w jej skład, jak również daje biskupowi pewne możliwości wpływu na skład Rady.

Można zauważyć, że kodeksowe normy dotyczące ustanowienia *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* pozostawiają biskupowi dużą swobodę zarówno co do faktu powołania Rady, jak i sposobu jej ustanowienia. Jeśli chodzi o ustanowienie *Rady Kapłańskiej* to ściśle nakazują jej powołanie, a sposób powołania jest określony dość szczegółowo.

Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* nie podaje żadnych wskazań na temat wygaśnięcia *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*. Brak ten można było traktować jako pewną lukę prawną lub jako pozostawienie unormowania tej sprawy Konferencji Biskupiej czy też samemu biskupowi. Dopiero okólnik *O Radach Duszpasterskich* postanawia, że w czasie opróżnienia stolicy biskupiej ustaje działalność *Rady Duszpasterskiej*. Jednakże tymczasowy administrator może zebrać jej członków dla zasięgnięcia opinii, jeśli tego wymaga sprawa⁵⁰. Wydaje się, że biskup mógłby rozwiązać Radę Duszpasterską wówczas, gdyby jej działalność stała się nieprzydatna czy wręcz szkodliwa dla duszpasterzowania w diecezji.

Papieska Komisja Odnowy KPK uważa, zarówno w pierwotnej propozycji⁵¹, jak i w schemacie Księgi II *O Ludzie Bożym* z 1977 roku, że *Rada Duszpasterska* wygasa w czasie wakansu stolicy biskupiej⁵². Propozycja ta niezmienniona weszła również do schematu z 1980⁵³ i 1982 roku⁵⁴.

Na pewno istnieją racje przemawiające za powyższą propozycją, dotyczącą wygaśnięcia *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* w chwili opróżnienia stolicy biskupiej. Wydaje się jednak, że są także poważne racje przemawiające za jej pozostawieniem, choćby ta, że Rada ma być reprezentacją wspólnoty Ludu Bożego; o czym powiemy niżej. Zatem, jeśli pozostaje wspólnota, mogłaby pozostać jej reprezentacją.

Nieco inaczej kształtuje się sprawa wygaśnięcia *Rady Kapłańskiej*. Już motu proprio *Ecclesiae Sanctae* zarządza, że w czasie wakansu ustaje *Rada Kapłańska*, chyba że w specjalnych warunkach, uznanych przez Stolicę Apostolską zatwierdzi ją Wikariusz

⁴⁹ Tamże, kan. 497.

⁵⁰ L. C. *De Consiliis Pastoralibus*, n. 11, PPK, t. VII, z. 1, n. 12991.

⁵¹ *De Consilio Pastoralis*, Communicationes, 5(1973) 231.

⁵² Schemat *De Populo Dei*, kan. 328, § 2.

⁵³ Schemat KPK, 1980, kan. 433 § 2.

⁵⁴ Schema novissimum, kan. 513, § 2.

Kapitulny lub tymczasowy administrator apostolski⁵⁵. Po tej linii idzie także okólnik o *Radach Kapłańskich* z 1969 r.⁵⁶

Norma ta spotkała się z krytyką autorów, którzy uznali, że jest niesłuszna, podważająca samą instytucję *Rad Kapłańskich*, niezgodna z wytycznymi Soboru. Nierzadko autorzy odwoływali się do analogii z Kapitułami Katedralnymi, które przecież w czasie wakansu stolicy biskupiej otrzymują większe uprawnienia⁵⁷.

Toteż nic dziwnego, że pierwotna propozycja Komisji Odnowy Kodeksu, mówiąca, że w czasie wakansu *Rada Kapłańska* pozostaje, lecz w ciągu 6 miesięcy od objęcia swojej stolicy nowy biskup winien ustanowić nową Radę a wówczas wygasa poprzednia⁵⁸, zastała powitana z uznaniem⁵⁹.

Propozycja ta została istotnie zmieniona w schemacie *De Populo Dei* z 1977, na następującą: „§ 2 W czasie opróżnienia stolicy biskupiej ustaje kadencja Rady Kapłańskiej, a jej zadania są wypełniane przez Kolegium Konsultorów, o którym w kan. 316. W ciągu 6 miesięcy od objęcia swojej diecezji biskup obowiązany jest ustanowić nową Radę Kapłańską”, zaraz potem schemat podaje proponowaną normę o rozwiązaniu Rady Kapłańskiej przez biskupa: § 3 „Gdyby Rada Kapłańska przestała wykonywać zadania powierzone jej dla dobra diecezji, albo zaczęła je poważnie nadużywać, wówczas biskup diecezjalny — wysłuchawszy zdania Kolegium Konsultorów — może ją rozwiązać. Jednakże w ciągu roku powinien ustanowić nową Radę”⁶⁰.

Kolegium Konsultorów, o którym mowa w cytowanym kanonie, powołuje biskup spośród członków Rady Kapłańskiej. Jest ono instytucją nową, proponowaną przez projekt nowego kodeksu⁶¹.

Propozycja, dotycząca wygaśnięcia *Rady Kapłańskiej*, zawarta w schemacie z 1977 r. została bez zmian powtórzona w schemacie z 1980 r.⁶² Natomiast schemat z 1982 r. bez zmian powtarza tylko proponowaną normę o wygaśnięciu *Rady Kapłańskiej* w czasie wakansu stolicy biskupiej, podaje zaś nową propozycję co do

⁵⁵ Mp. Es., I, n. 15, § 4: AAS 58 (1966) 766 (PPK, t. I, z. 1, n. 75).

⁵⁶ Por. L. C. *De Consiliis Presbyteralibus*, n. 10: AAS 62 (1970) 466 (PPK t. III, z. 1, n. 4589).

⁵⁷ Por. H. Müller, *Der Priesterrat als Senat des Bischofs*, Oesterreichisches Archiv für Kirchenrecht, 24(1973) z. 1, s. 13, por. J. Beyer, *De Consilio Presbyterii adnotationes*, Periodica de re morali canonica liturgica, 60 (1971) 48.

⁵⁸ *De Consilio Presbyterali*, Communicationes, 5(1973) 230.

⁵⁹ Por. M. Fąka, *Rada Kapłańska nowym senatem biskupa diecezjalnego*, Prawo Kanoniczne, 21(1978) nr 3—4, s. 66.

⁶⁰ Schemat *De Populo Dei*, kan. 315.

⁶¹ Szerzej o Kolegium Konsultorów, por. J. Dyduch, art. cyt., s. 91—95.

⁶² Schemat KPK, 1980, kan. 421, § 2 i 3.

rozwiązania Rady. Mianowicie żąda, aby biskup rozwiązując ją porozumiał się z metropolitą⁶³.

Prawodawstwo kodeksowe postanawia: „Radę Duszpasterską ustanawia się na czas przewidziany w statutach wydanych przez biskupa. Podczas opróżnienia stolicy wygasa *Rada Duszpasterska*”⁶⁴. Tak więc Diecezjalna Rada Duszpasterska wygasa po upływie czasu, na który została ustanowiona i w czasie opróżnienia stolicy biskupiej. Dyspozycje kodeksowe nie określają sposobu, w jaki Radę winien traktować tymczasowy administrator diecezji.

Zupełnie inne rozwiązanie przewiduje Kodeks w sprawie wygaśnięcia *Rady Kapłańskiej*: „§ 1. Członkowie Rady Kapłańskiej winni być ustanawiani czasowo, na okres przewidziany w statutach, ale w ten sposób, ażeby cała Rada, lub przynajmniej jej część była odnawiana co pięć lat.

§ 2. Podczas opróżnienia stolicy wygasa *Rada Kapłańska*, a jej funkcje są wypełniane przez Kolegium Konsultorów. W ciągu roku od objęcia diecezji, biskup winien ustanowić nową Radę Kapłańską.

§ 3. Jeśli *Rada Kapłańska* nie wypełnia zadań powierzonych jej dla dobra diecezji, albo poważnie nadużywa swoich kompetencji, biskup diecezjalny może ją rozwiązać, po konsultacji z metropolitą albo gdy chodzi o stolicę metropolity, z biskupem sufraganiem najstarszym nominacją. Jednakowoż w ciągu roku winien ustanowić nową Radę”⁶⁵.

Zasadniczo *Rada Kapłańska* winna trwać permanentnie, chociaż rotacji podlegają jej członkowie. Wprawdzie w czasie wakansu stolicy biskupiej wygasa *Rada Kapłańska*, ale jej funkcje przejmuje Kolegium Konsultorów, które składa się z członków Rady Kapłańskiej mianowanych przez biskupa⁶⁶. Nowością w stosunku do norm o *Radzie Duszpasterskiej* jest podanie warunków rozwiązania Rady Kapłańskiej. Zachodzi pytanie: czy także wówczas funkcje *Rady Kapłańskiej* przejmie Kolegium Konsultorów, które nie może być rozwiązane przez biskupa.

III. Zadania i kompetencje Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej i Rady Kapłańskiej

Już teksty soborowe o *Diecezjalnej Radzie Duszpasterskiej* i *Radzie Kapłańskiej* zaznaczają, że jedna i druga ma za przedmiot swej pracy działalność duszpasterską⁶⁷. Nic więc dziwnego, że ich zadania w wielu punktach są zbieżne.

⁶⁴ *Schema novissimum*, 1982, kan. 501, § 3.

⁶⁴ Tamże, kan. 513.

⁶⁵ Tamże, kan. 501.

⁶⁶ Tamże, kan. 502, § 1.

⁶⁷ Por. Dekret soborowy *Christus Dominus*, n. 27 oraz *Presbyterorum ordinis*, n. 7.

Zarówno *Rada Duszpasterska* jak i *Rada Kapłańska* mają udział informacji biskupowi i służyć mu radami odnośnie zagadnień duszpasterskich. Jednak doradczy charakter jednego i drugiego organu różni się nieco między sobą.

Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* postanawia, że *Rada Duszpasterska* posiada jedynie głos doradczy⁶⁸. Wyłącznie doradczy głos *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* wypływa ze struktury Kościoła partykularnego i z natury kapłaństwa służebnego, gdzie na podstawie najstarszej tradycji, tylko posiadający sakrament kapłaństwa w sposób legalny rządzą Kościołem⁶⁹. Z natury głosu *Rady Duszpasterskiej*, który jest tylko doradczy, wynika, że żadnej kwestii duszpasterskiej nie może ona rozstrzygnąć bez zgody biskupa, bowiem w jego kompetencji leży wydawanie zarządzeń duszpasterskich. Niemniej jednak przez informację i wyrażenie opinii Rada może odegrać wielką rolę w działalności ustawodawczej biskupa, przez przygotowywanie rozporządzeń duszpasterskich.

Nieprzyznanie *Radzie Duszpasterskiej* żadnego głosu decydującego wywołało dyskusję wśród autorów, którzy uznali, że nie byłoby sprzeczne z rolą biskupa w Kościele partykularnym, ani jakimś zagrożeniem dla jego posługi, gdyby w pewnych wypadkach nie tylko mógł, ale musiał zwołać Radę, aby w określonych sytuacjach był zobowiązany wysłuchać jej głosu, a nawet uwzględnić przedstawione dezyderaty, ewentualnie uzasadnić odmienne postępowanie⁷⁰.

Dalsze normy dotyczące *Rady Duszpasterskiej* zawarte w późniejszych dokumentach Stolicy Apostolskiej nadal przyznają jej tylko głos doradczy, ale dodają, że opinie i sugestie wiernych, przedstawione w duchu prawdziwej jedności, mogą stać się wielką pomocą przy formowaniu decyzji a biskup powinien bardzo doceniać propozycje i sugestie wysunięte przez Radę, starając się skorzystać wiele z jej zgodnej wypowiedzi⁷¹.

Komisja Odnowy Kodeksu Prawa Kanonicznego w swej pierwotnej propozycji przytacza normę zawartą w Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* a więc, że *Duszpasterska Rada* posiada tylko głos doradczy i powtarza ją w następnych projektach⁷².

Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* przyznało *Radzie Kapłańskiej*

⁶⁸ Mp. Es., I, n. 16, § 2: AAS 58(1966) 766 (PPK, t. I, z. 1, n. 13).

⁶⁹ Por. J. Beyer, *De Consilio Pastoralis adnotationes*, Periodica de re morali canonica liturgica, 61(1972) 38.

⁷⁰ Por. T. Pieronek, *Rada Duszpasterska: powstanie, rozwój, problematyka*, Analecta Cracoviensia, 9(1977) 399.

⁷¹ L.C. *De Consiliis pastoralibus*, n. 8, PPK t. VII, z. 1, n. 12982, por. Instrukcja *Ecclesiae imago*, n. 204, PPK, t. VI z. 1 n. 10966.

⁷² Por. *Communicationes*, 5(1973) 231, por. Schemat *De Populo Dei*, kan. 329, par. 1, por. *schemat KPK*, kan. 434, § 1, *Schema novissimum*, kan. 514, § 1.

także tylko głos doradczy⁷³, lecz wygląda on inaczej niż głos doradczy *Rady Duszpasterskiej*. O szczególnym charakterze doradczości *Rady Kapłańskiej* mówi okólnik *O Radach Kapłańskich*, stwierdzając, że *Rada Kapłańska* jest organem szczególnego rodzaju i zasadniczo nie przysługuje jej prawo wydawania decyzji, które by wiązały biskupa, chyba że co innego postanowi prawo powszechne Kościoła lub biskup uzna za wskazane przyznać *Radzie* w poszczególnych wypadkach głos decydujący. Stwierdza się wszakże, że jest to organ doradczy o szczególnym charakterze, ponieważ z natury swojej i ze względu na procedurę przewyższa inne organy tego samego rodzaju⁷⁴. Tak więc istnieje możliwość posiadania przez *Radę Kapłańską* głosu decydującego, wiążącego biskupa, której to możliwości nie przewiduje prawo w wypadku *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*. W przytoczonym stwierdzeniu okólnika *O Radach Kapłańskich*, że przewyższa ona organy tego samego rodzaju, zawiera się uwaga o jej odniesieniu do *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* i Kapituły Katedralnej.

Wydaje się jednak, że o najbardziej istotnej różnicy w doradczości *Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej* mówi postanowienie zawarte w okólniku *O Radach Duszpasterskich*: „Gdy idzie o zagadnienia duszpasterskie związane z wykonywaniem jurysdykcji lub władzy zarządzania, to biskup posiada już własny senat, a mianowicie *Radę Kapłańską*, która go wspiera swymi radami”⁷⁵. *Rada Kapłańska* może przez swoją działalność doradczą uczestniczyć bezpośrednio w aktach jurysdykcyjnych biskupa; tak, że dany akt pochodzi równocześnie od biskupa i *Rady Kapłańskiej*, względnie wyraża ona zgodę na akt jurysdykcyjny biskupa. Natomiast *Rada Duszpasterska* swoją działalnością doradczą może uczestniczyć jedynie w przygotowaniu aktu jurysdykcyjnego.

W pracach Komisji Odnowy KPK propozycje dotyczące doradczości *Rady Kapłańskiej* różnią się od wyżej omówionych dotyczących *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*. Wprawdzie jako regułę stawia się w kolejnych projektach zasadę, że *Rada Kapłańska* posiada tylko głos doradczy, lecz dodaje się uzupełnienie. I tak w pierwotnej propozycji dodano, że wyjątkowo można *Radzie Kapłańskiej* przyznać głos decydujący w wypadkach określonych prawem powszechnym lub wówczas, jeśli biskup diecezjalny tak zarządzi w sytuacjach ustalonych przez Konferencję Biskupią⁷⁶. Propozycja ta zostaje poszerzona w schemacie z 1977 r. stwierdzeniem, że w wypadkach, gdy *Rada Kapłańska* uzyskała głos decydujący, biskup nie może podjąć decyzji bez jej zgody⁷⁷. Dalszej

⁷³ MP. Es., I, n. 15, par. 3: AAS 58(1966) 766 (PPK, t. I, z. 1, n. 75).

⁷⁴ L. C. *De Consiliis Presbyterialibus*, n. 9: AAS 62(1970) 463.

⁷⁵ L. C. *De Consiliis Pastoralibus*, n. 9, PPK, t. VII, z. 1, n. 12985.

⁷⁶ *De Consilio Presbyterali*, *Communicationes*, 5(1973) 230.

⁷⁷ Schemat *De Populo Dei*, kan. 314, § 1 i 2.

zmianie uległa omawiana propozycja w schemacie z 1980 r., który podaje następującą normę: „Rada Kapłańska posiada jedynie głos doradczy, biskup diecezjalny powinien wysłuchać jej zdania lub także uzyskać jej zgodę jedynie w wypadkach wyraźnie w prawie określonych”⁷⁸.

Proponowana norma została zmieniona w schemacie z 1982 r., który mówi, że *Rada Kapłańska* posiada jedynie głos doradczy i biskup winien wysłuchać jej zdania w ważnych sprawach, zaś jej zgoda jest wymagana wyłącznie w wypadkach wyraźnie określonych w prawie⁷⁹.

Na temat waloru prawnego głosu *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* Kodeks postanawia: „Rada Duszpasterska posiadająca jedynie głos doradczy, jest zwoływana, zależnie od potrzeb duszpasterskich, przez biskupa diecezjalnego, któremu też przysługuje wyłączne prawo jej przewodniczenia. Również tylko on decyduje o tym, co z zagadnień rozważanych przez Radę ma zostać opublikowane jako prawo partykularne”⁸⁰. Zatem Kodeks przyznaje *Radzie Duszpasterskiej* jedynie głos doradczy, a tylko biskup może jej uchwałą nadać walor zobowiązujący.

Można przypuszczać, że w przyszłym prawodawstwie partykularnym, zwłaszcza Konferencji Biskupich, znajdą się dyspozycje uzupełniające tę ogólną normę o głosie doradczym *Rady Duszpasterskiej*, które określa stopień zobowiązania biskupa wobec jej przedłożeń i sugestii. Chociaż zgodnie z zasadami teologicznymi i prawnymi biskup nie jest związany propozycjami *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*, jednak wydaje się, że nie byłby w porządku, gdyby życzliwe rady będące wyrazem troski o dobro Kościoła pominął milczeniem i nie wziął pod uwagę. Taka postawa przekreślałaby w ogóle sens istnienia Rady.

O walorze prawnym głosu *Rady Kapłańskiej* Kodeks stwierdza co następuje: „§ 2. Rada Kapłańska posiada jedynie głos doradczy. Biskup diecezjalny powinien wysłuchać jej zdania w ważniejszych sprawach, potrzebuje zaś jej zgody tylko w wypadkach wyraźnie w prawie określonych.

§ 3. Rada Kapłańska nie może nigdy działać bez biskupa, który też jedynie może ogłosić to, co zostało uchwalone zgodnie z postanowieniami § 2.”⁸¹. Zasadniczo *Rada Kapłańska* posiada głos doradczy i biskup winien zasięgnąć jej opinii w ważniejszych sprawach dotyczących dobra diecezji. Równocześnie Kodeks otwiera przed *Radą Kapłańską* możliwość głosu decydującego w wypadkach określonych wyraźnie przez prawo. Jednak w Kodeksie nie znajdujemy żadnego wypadku, w którym biskup potrzebowałby

⁷⁸ Schemat KPK, 1980, kan. 420, § 2.

⁷⁹ *Schema novissimum*, 1982, kan. 500, § 2.

⁸⁰ OKPK, kan. 514, § 1.

⁸¹ Tamże, kan. 500.

zgody *Rady Kapłańskiej*. Prawdopodobnie takie możliwości znajdują się w prawie partykularnym.

Diecezjalna Rada Duszpasterska i *Rada Kapłańska* spełnia wyznaczone zadania doradcze i informacyjne, pomagając biskupowi w kierowaniu duszpasterstwem w diecezji jako reprezentacja. *Diecezjalna Rada Duszpasterska* reprezentuje cały Lud Boży diecezji, zaś *Rada Kapłańska* — presbiterium.

Motu proprio *Ecclesiae sanctae* nie mówi jeszcze wyraźnie o potrzebie reprezentowania całej diecezji przez *Radę Duszpasterską*, jedynie zarządzając, aby mieli w niej udział kapłani, zakonnicy i świeccy poniekąd pośrednio wskazuje, aby jej członkowie reprezentowali podstawowe stany ludu Bożego⁸². Reprezentatywności *Rady Duszpasterskiej* wyraźnie żąda okólnik *O Radach Duszpasterskich*, który mówi, że skład osobowy *Rady Duszpasterskiej* winien reprezentować całą część Ludu Bożego należącego do diecezji, uwzględniając przy tym różne regiony diecezji, warunki społeczne i zawodowe, jak również udział jaki mają poszczególne osoby w apostołacie indywidualnym czy zespołowym⁸³.

Zasada reprezentatywności *Rady Duszpasterskiej* była przedmiotem rozważań autorów, którzy zasadniczo opowiadali się za potrzebą jej reprezentatywności. Jedni uważali, że wystarczy reprezentacja prosta, inni żądali możliwie pełnej reprezentatywności⁸⁴. Na potrzebę reprezentatywności *Rady Duszpasterskiej* zwraca uwagę projekt nowego prawa⁸⁵.

O reprezentatywności *Rady Kapłańskiej* mówi już dekret *O posłudze i życiu kapłanów*: „Niech mają Radę, czyli senat kapłanów, reprezentujący ogół presbiterów...”⁸⁶.

Dalsze dokumenty kościelne dotyczące *Rady Kapłańskiej* podkreślają jej reprezentatywny charakter⁸⁷. Następnie takie samo stanowisko zajmuje Komisja Odnowy KPK, która wyraźnie mówi o reprezentatywności *Rady*⁸⁸.

Normy kodeksowe opowiadają się zarówno za reprezentatywnym charakterem *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*, jak i *Rady Kapłańskiej*.

Kodeks żąda, aby *Rada Duszpasterska* była rzeczywistym odzwierciedleniem wiernych należących do diecezji: „Do *Rady Dusz-*

⁸² Por. Mp. Es., I, n. 16, § 3: AAS 58(1966) 766 (PPK, t. I, z. 1, n. 76).

⁸³ L. C. *De Consiliis Pastoralibus*, n. 7, PPK, t. VII z. 1, n. 12977.

⁸⁴ T. Pieronek, *Rada Duszpasterska: Powstanie, rozwój, problematyka*, s. 398—399.

⁸⁵ Por. Schemat *De Populo Dei*, kan. 327 § 3, por. Schemat KPK, 1980, kan. 432, § 2, por. *Schema novissimum*, 1982, kan. 512, § 2.

⁸⁶ Dekret soborowy *Presbyterorum ordinis*, n. 7.

⁸⁷ Mp. Es., I, n. 15, § 1: AAS 58(1966) 766, L. C. *De Consiliis Presbyteralibus*, n. 6: AAS 62(1970) 462.

⁸⁸ Por. Schemat *De Populo Dei*, kan. 309 § 1, por. Schemat KPK,

pasterskiej należy dobrać wiernych w ten sposób, żeby jej skład był rzeczywistym odzwierciedleniem całej części Ludu Bożego, stanowiącego diecezję z uwzględnieniem różnych regionów diecezji, warunków społecznych i zawodowych oraz udziału, jaki osoby pojedyncze lub zrzeszone mają w apostołstwie”⁸⁹.

Kodeks wyraźnie postanawia, aby *Rada Kapłańska* reprezentowała całe prezbiterium diecezji: „W każdej diecezji winna być ustanowiona Rada Kapłańska, czyli zespół kapłanów, będący jakby senatem biskupa i reprezentującym prezbiterium”⁹⁰.

Chociaż reprezentacja *Rady Kapłańskiej* i *Rady Duszpasterskiej* ma wiele wspólnych cech, to jednak zachodzą dość znaczne różnice. Nie tylko ta, że *Diecezjalna Rada Duszpasterska* reprezentuje cały Lud Boży diecezji, a więc kapłanów, zakonników i świeckich, a *Rada Kapłańska* tylko kapłanów. Reprezentatywność jednak i drugiej Rady wiąże się ze sposobem ich ustanawiania a zwłaszcza z ich powoływaniem przez wybory, o czym już wspominaliśmy. Zaangażowanie wszystkich kapłanów w wybory do *Rady Kapłańskiej* przedstawia się inaczej niż zaangażowanie całego Ludu Bożego w wybory diecezjalnej *Rady Duszpasterskiej* i to zarówno w dokumentach kościelnych jak i w praktycznych rozwiązaniach.

Okólnik o *Radach Duszpasterskich* wymienia szereg spraw, w których *Diecezjalna Rada Duszpasterska* może udzielić biskupowi skutecznej pomocy. Chodzi o przedstawienie mu propozycji oraz sugestii w zakresie inicjatyw misjonarskich, katechetycznych i apostołskich w diecezji. Wysuwanie sugestii mających na celu formację doktrynalną wiernych i podnoszenie poziomu życia sakramentalnego. Rada winna wspomagać działalność duszpasterską kapłanów w różnych grupach społecznych, czy też terytorialnych, winna urabiać właściwą opinię publiczną w odniesieniu do spraw związanych z Kościołem⁹¹.

Bardziej szczegółowo prawodawstwo posoborowe określa kompetencje *Rady Kapłańskiej*. Już motu proprio *Ecclesiae Sanctae* przyznaje jej prawo zabierania głosu w następujących wypadkach:

1. słuszny rozdział majątku kościelnego, nie wyłączając dochodów pochodzących z beneficjum⁹²,
2. erekcja, zniesienie lub zmiana parafii⁹³,
3. oddzielenie parafii złączonej z Kapitułą Kanoników⁹⁴.

Okólnik o *Radach Kapłańskich* przyznaje im kompetencje nie tylko w sprawach dotyczących życia prezbiterów, lecz także w

1980, kan. 415, § 1, por. *Schema novissimum*, 1982, kan. 495, § 1.

⁸⁹ OKPK, kan. 512, § 2.

⁹⁰ Tamże, kan. 495, § 1.

⁹¹ L. C. *De Consiliis Pastoralibus*, n. 9, PPK, t. VII, z. 1, n. 12986.

⁹² MP Es. I, n. 8: AAS 58(1966) 762.

⁹³ Tamże, I, n. 21, § 3. AAS 58(1966) 769

⁹⁴ Tamże, I, n. 21, § 2. AAS 58 (1966) 769.

dziedzinie działalności duszpasterskiej oraz w ogólnym zarządzie diecezją, jeśli biskup tego zażąda lub przynajmniej wyrazi zgodę na rozpatrywanie tych spraw. Wyłączono jednak spod kompetencji Rady sprawy wymagające dyskrecji w załatwianiu, jak np. obsadzanie stanowisk kościelnych⁹⁵.

Dokument III Synodu Biskupów z 1971 r. mówi o zezwoleniu biskupa na działalność polityczną kapłanów po zasięgnięciu opinii *Rady Kapłańskiej*⁹⁶.

Dalsze wypadki wysłuchania opinii *Rady Kapłańskiej* przez biskupa diecezjalnego wlicza Instrukcja na temat pasterskiej posługi biskupów z 1973 r.:

- a) przed opublikowaniem statutu dla wszystkich dekanatów⁹⁷,
- b) przy mianowaniu dziekanów⁹⁸,
- c) przy obsadzaniu urzędów w kurii diecezjalnej, jeśli uzna to za stosowne⁹⁹.

Prawodawstwo posoborowe powierzyło *Diecezjalnej Radzie Duszpasterskiej* i *Radzie Kapłańskiej* pewne wspólne funkcje. Są to:

1. Przygotowanie listów pasterskich: „Trzeba znaleźć nowe sposoby przygotowywania listów pasterskich. Biskup może polecić Radzie Kapłańskiej i Radzie Duszpasterskiej, aby przedstawiły sprawy, które należy załatwić, proponowali rozwiązanie rozpowszechnionych opinii, wskazywali potrzeby związane z dobrem diecezji, o których biskup powinien nauczać w swoich listach pasterskich”¹⁰⁰;
2. Utworzenie wspólnej kasy diecezjalnej: „Biskup może nakazać, gdzie to jest możliwe, utworzenie z ofiar składanych przez wiernych, jednej wspólnej kasy diecezjalnej. Po rozważeniu sprawy ze wszystkimi beneficjantami, Kapitułą Katedralną oraz Radami Diecezjalnymi, biskup może zdecydować, czy do tej kasy włączyć także dochody z beneficjów parafialnych, jak również innych dóbr kościelnych”¹⁰¹.
3. Jeśli biskup uzna za wskazane może zaangażować Radę Kapłańską i Radę Duszpasterską w przygotowanie projektów, mających być przedmiotem obrad Synodu Diecezjalnego¹⁰².

Schemat nowego Kodeksu z 1980 r. proponuje, aby biskup w następujących wypadkach wysłuchał zdania *Rady Kapłańskiej*:

1. Ilekroć eryguje, znosi parafie lub dokonuje w nich znacznych zmian¹⁰³,

⁹⁵ L. C. *De Consiliis Presbyteralibus*, n. 8. PPK, t. III, z. 1, n. 4581.

⁹⁶ *De Sacerdotio Ministeriali*, PPK, t. V, z. 2, n. 9593.

⁹⁷ Instrukcja *Ecclesiae imago*, n. 186.

⁹⁸ Tamże, n. 187, 2.

⁹⁹ Tamże, n. 200, 3.

¹⁰⁰ Instrukcja *Ecclesiae imago*, n. 60 (PPK, t. VI, z. 1, n. 10528).

¹⁰¹ Tamże, n. 136, (PPK, n. 10736).

¹⁰² Tamże, n. 164 (PPK, n. 10826).

¹⁰³ *Schemat KPK*, kan. 454, § 2.

2. Przed wydaniem decyzji o ustanowieniu w każdej parafii Parafialnej Rady Duszpasterskiej¹⁰⁴,
3. Przy udzielaniu zezwolenia na budowę nowego kościoła¹⁰⁵, jak przy przeznaczeniu kościoła na użytek świecki¹⁰⁶,
4. Przy usuwaniu i przenoszeniu proboszczów, biskup winien uprzednio omówić sprawę z dwoma proboszczami, powołanymi ze specjalnego zespołu ustanowionego przez Radę Kapłańską na wniosek biskupa¹⁰⁷,
5. Przy nałożeniu podatku na potrzeby diecezji osobom prawnym publicznym, podlegającym jego jurysdykcji¹⁰⁸,
6. Przed wydaniem przepisów w sprawie wynagrodzenia kapłanów wypełniających posługę duszpasterską¹⁰⁹.

Omawiany schemat nie przewiduje przyznania *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* szczegółowych kompetencji wyjąwszy te, które są wspólne z *Radą Kapłańską*. Mianowicie udział w synodzie prowincjalnym i diecezjalnym¹¹⁰.

Poprawiony schemat Kodeksu z 1982 r. powtarza proponowane kompetencje *Rady Kapłańskiej* i *Rady Duszpasterskiej*¹¹¹, uzupełniając je tym, że biskup winien wysłuchać opinii *Rady Kapłańskiej*, ilekroć zamierza zwołać synod diecezjalny¹¹².

Nowy Kodeks żąda od biskupa diecezjalnego, aby w następujących sytuacjach wysłuchał opinii *Rady Kapłańskiej*:

1. Ilekroć zmierza zwołać synod diecezjalny¹¹³,
2. Ilekroć eryguje, znosi parafie lub dokonuje w nich znacznych zmian¹¹⁴,
3. Przed wydawaniem decyzji o ustanowieniu w każdej parafii Parafialnej Rady Duszpasterskiej¹¹⁵,
4. W wypadku nałożenia podatku na potrzeby diecezji osobom prawnym publicznym, podlegającym jego jurysdykcji¹¹⁶,
5. Przy udzielaniu zezwolenia na budowę nowego kościoła¹¹⁷, jak również przeznaczając kościół na użytek świecki¹¹⁸,

¹⁰⁴ Tamże, kan. 475, § 1.

¹⁰⁵ Tamże, kan. 1166, § 2.

¹⁰⁶ Tamże, kan. 1173, § 2.

¹⁰⁷ Tamże, kan. 1718, § 1.

¹⁰⁸ Tamże, kan. 1213.

¹⁰⁹ Tamże, kan. 470.

¹¹⁰ Tamże, kan. 318, § 5, 382, § 1, n. 5.

¹¹¹ *Schema novissimum*, kan. 515, § 2, 536, § 1, 1215, § 2, 1222, § 2, 1766, § 1, 1774, 531, 443, § 5, 463, § 1, n. 5.

¹¹² Tamże, kan. 461, § 1.

¹¹³ OKPK, kan. 461, § 1.

¹¹⁴ Tamże, kan. 515, § 2.

¹¹⁵ Tamże, kan. 536, § 1.

¹¹⁶ Tamże, kan. 1263.

¹¹⁷ Tamże, kan. 1215, § 2.

¹¹⁸ Tamże, kan. 1222, § 1.

6. Przed wydaniem przepisów na temat wynagrodzenia kapłanów¹¹⁹.

Nowy Kodeks podając sposób usuwania i przenoszenia proboszczów żąda, aby uprzednio biskup omówił sprawę z dwoma proboszczami powołanymi ze specjalnego zespołu, ustanowionego przez Radę Kapłańską na wniosek biskupa¹²⁰.

Rada Kapłańska i Diecezjalna Rada Duszpasterska winny brać udział w synodach prowincjalnych i diecezjalnych zgodnie z następującymi normami Kodeksu: „Na synod prowincjalny należy ponadto wezwać Kapitułę Katedralną, Radę Kapłańską i Radę Duszpasterską każdego Kościoła partykularnego. Każda ze wspomnianych instytucji wybiera spośród swoich członków, w sposób kolegialny i wysyła dwóch przedstawicieli. Otrzymują oni jedynie głos doradczy”¹²¹.

„Na synod diecezjalny powinni być wezwani jako jego członkowie i powinni przybyć: 4° członkowie Rady Kapłańskiej, 5° wierni świeccy, wybrani przez Radę Duszpasterską, w sposób i liczbie określonych przez biskupa diecezjalnego...”¹²².

IV. Współdziałanie Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej i Rady Kapłańskiej

Konsekwencją daleko idących powiązań *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej* jest potrzeba uregulowania ich wzajemnych relacji. Potrzebę tę dostrzega już motu proprio *Ecclesiae Sanctae* powołujące do bytu obydwa organy. Dokument ten zarządza: „Wypada, ażeby w sprawach dotyczących tak Rady Kapłańskiej jak i Rady Duszpasterskiej, jak wreszcie ich relacji czy to wzajemnie do siebie, czy też w odniesieniu do innych rad biskupa istniejących na mocy obowiązującego prawa, biskupi, zwłaszcza zebrani na konferencji przedyskutowali wszystko wspólnie i wydali jednakowe normy we wszystkich diecezjach danego terytorium. Niech biskupi zatroszczą się także o to, ażeby wszystkie Rady Diecezjalne były jak najbardziej odpowiednio skoordynowane przez dokładne określenie ich kompetencji wzajemne uczestnictwo członków wspólne lub kontynuowane sesje i inne sposoby”¹²³.

Prawodawca posoborowy zwraca uwagę na zagadnienie wzajemnych relacji, na potrzebę współpracy i skoordynowanego działania obydwu gremiów doradczych biskupa, lecz uregulowanie tej sprawy powierza kompetencji Konferencji Biskupich, które win-

¹¹⁹ Tamże, kan. 531.

¹²⁰ Tamże, kan. 1742, § 1, kan. 1750.

¹²¹ Tamże, kan. 443, § 5.

¹²² Tamże, kan. 463, § 1.

¹²³ Mp. Es., I, n. 17, § 1: AAS 58 (1966) 767 (PPK, t. I, z. 1, n. 77).

ny wydać odpowiednie normy, a w oparciu o nie, biskupi we własnych diecezjach ułożyliby wzajemne odniesienie *Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej*. Podaje się także sposoby koordynacji działania obydwu rad: określenie kompetencji, wspólne zebrania i współuczestnictwo członków.

Chociaż motu proprio *Ecclesiae Sanctae* pozostawiło problem unormowania relacji *Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej* Konferencjom Biskupim, to jednakże, ponieważ problem ten w praktyce okazał się trudny do uregulowania, dlatego do Kongregacji Spraw Duchowieństwa napływały liczne zapytania. W tej sytuacji Kongregacja postawiła swym członkom pytania, czy jest wskazane określić relacje *Rady Kapłańskiej* i *Rady Duszpasterskiej*, jeśli tak; to w jaki sposób należy to uczynić. Odpowiedź była „dilata”, to znaczy, że członkowie Kongregacji uznali, że z powodu braku wystarczających danych o *Radach Duszpasterskich* w świecie należy poczekać. Aby te dane otrzymać Kongregacja sporządziła schemat dokumentu o *Radach Duszpasterskich* i przesłała go Konferencjom Biskupim 12 marca 1971 roku prosząc o uwagi.

Dokument ten nosił tytuł *De Consilio Pastoralis*. Zawierał on sześć rozdziałów, z których piąty zatytułowano *Stosunek Rady Duszpasterskiej do Rady Kapłańskiej*. Dokument ten w zasadzie nie zawierał nic nowego, poza szerszym rozprawdzeniem i uzasadnieniem postanowień Soboru i motu proprio *Ecclesiae Sanctae* oraz poza niewielkimi ustaleniami dotyczącymi rozgraniczenia kompetencji *Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej*. Projekt ten spotkał się z ostrą krytyką, zarzucono mu zbyt ni jurydyzm, zaangażowanie się po stronie biskupa, a nie wystarczające uwzględnienie pozostałych członków Ludu Bożego diecezji¹²⁴.

Rezultatem uwag krytycznych, które otrzymała Kongregacja Spraw Duchowieństwa, było mieszane zebranie Plenarne 15 marca 1972 r., w którym uczestniczyło kilka dykasterii Kurii Rzymskiej, mianowicie Kongregacja Biskupów, Kongregacja Spraw Duchowieństwa, Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich oraz Rada Świeckich. Wynikiem tego zebrania był kilkakrotnie przytaczany już okólnik o *Radach Duszpasterskich* z dnia 25 stycznia 1973 roku¹²⁵. Okólnik ustawia wzajemne stosunki *Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej*, określając dokładnie i szczegółowo kompetencje *Rady Duszpasterskiej*, która może rozpatrywać sprawy duszpasterskie w całej diecezji, jeśli zostaną jej powierzone przez biskupa lub są zaproponowane przez członków Rady i przez niego zatwierdzone. Nie może Rada rozstrzygać o sprawach dotyczą-

¹²⁴ T. Pieronek, *Rada Duszpasterska: powstanie, rozwój, problematyka*, s. 400—401.

¹²⁵ Tamże, s. 401, por. E. Sztáfrowski, *Współpracownicy biskupa diecezjalnego w pasterskim posługiwaniu*, wyd. 2, Warszawa 1977 s. 115.

cych ogólnych zagadnień odnoszących się do wiary i zasad moralnych oraz przepisów prawa powszechnego. W sprawach duszpasterskich związanych z wykonywaniem jurysdykcji lub władzy zarządzania korzysta biskup z pomocy *Rady Kapłańskiej* natomiast *Rada Duszpasterska* może rozważyć zagadnienie i przedstawić biskupowi sugestie w tych sprawach, których wykonanie wymaga aktu jurysdykcyjnego¹²⁶. Tak więc udział jednej i drugiej Rady w aktach jurysdykcyjnych biskupa jest dokładnie określony, o czym już wyżej wspominaliśmy.

Nowy Kodeks określa współdziałanie *Rady Kapłańskiej* i *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* w ten sposób, że rozgranicza ich kompetencje. Następnie postanawia, że obydwu Radom przewodniczy biskup diecezjalny, który ustanawia dla nich statuty i kieruje ich pracami prowadzonymi dla dobra diecezji¹²⁷.

Współpracy *Rady Duszpasterskiej* z *Radą Kapłańską* domaga się nie tylko ich natura jako organów doradczych biskupa lecz także powierzenie im przez prawodawstwo powszechne pewnych wspólnych funkcji szczegółowych, które wyżej omówiliśmy.

Sprawę współdziałania i wzajemnych relacji *Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej* i *Rady Kapłańskiej* rozważali autorzy wyciągając różne wnioski i podając takie czy inne rozwiązania. Przytoczmy kilka.

J. Beyer uważa, że *Rada Kapłańska*, reprezentująca kapłanów Kościoła partykularnego jest bardzo ściśle złączona z biskupem tym samym sakramentem kapłaństwa i poprzez ten sakrament biskup oraz kapłani posiadają w różnym stopniu udział w zarządzie diecezją. Natomiast *Rada Duszpasterska* posiada swoje uzasadnienie w kapłaństwie wspólnym wypływającym z sakramentu chrztu i bierzmowania. *Rada Duszpasterska* reprezentuje Lud Boży diecezji, ale nie jest reprezentacją dającą władzę, gdyż Kościół nie jest pomyślany jako społeczność demokratyczna, w której spoczywa władza przekazywana później na przedstawicieli. Zadaniem *Rady Kapłańskiej* jest „missio directiva”, zaś *Rady Duszpasterskiej* „missio informativa”. Obydwie Rady mają na uwadze duszpasterstwo w diecezji, *Kapłańska* w aspekcie zarządzania, *Duszpasterska* pod kątem informacji. Te same sprawy winny być rozpatrywane najpierw przez *Radę Duszpasterską* pod kątem dokładnej informacji, następnie przez *Radę Kapłańską* pod kątem podjęcia decyzji. Rady winny być autonomiczne. Nie należy wprowadzać członków *Rady Kapłańskiej* do *Rady Duszpasterskiej* i na odwrót, aby zapewnić im większą niezależność¹²⁸.

¹²⁶ Por. L. C. De *Consiliis Pastoralibus*, n. 9, PKK, t. VII, z. 1, n. 12984—12986.

¹²⁷ OKPK, kan. 496, 500, 513, § 1, 514, § 1.

¹²⁸ Por. J. Beyer, *De Consilio Presbyterii adnotationes*, s. 94—96.

T. Pieronek uważa, że *Radę Duszpasterską* należy traktować przede wszystkim jako organ fachowy, dający biskupowi projekty rozwiązań i akcji duszpasterskich, natomiast *Rada Kapłańska*, oprócz wyrażenia swej opinii na temat tych rozwiązań, mogłaby być czynnikiem przenoszącym podjęte przez biskupa w tych sprawach decyzje na teren diecezji przez przygotowanie dla biskupa odpowiednich zarządzeń i instrukcji dla duszpasterzy oraz zachętę do ich wykonania¹²⁹.

A. Dordett uważa, że pewien współdział w kierowaniu diecezją winien posiadać cały Lud Boży poprzez *Radę Duszpasterską*, w skład której wchodzi kapłani, zakonnicy i świeccy. Zatem jest ona reprezentantem całego Ludu Bożego i winna górować nad *Radą Kapłańską*, która reprezentuje tylko kapłanów¹³⁰.

Wydaje się, że zgodnie z wytycznymi ustawodawstwa powszechnego, *Diecezjalna Rada Duszpasterska* i *Rada Kapłańska* winny ze sobą współpracować jako organy sobie niepodporządkowane, tylko podległe biskupowi niosąc mu pomoc w duszpasterzowaniu. Przytoczone stwierdzenie okólnika o *Radach Kapłańskich*, że *Rada Kapłańska* przewyższa inne organy doradcze, nie wskazuje na fakt podporządkowania jej innych diecezjalnych organów doradczych w tym *Rady Duszpasterskiej*. Wydaje się, że chodzi tu o podkreślenie szczególnego waloru głosu doradczego *Rady Kapłańskiej* wypływającego z faktu posiadania przez jej członków sakramentu kapłaństwa, teoretycznej i praktycznej znajomości problemów duszpasterskich, jak również doskonale zrealizowanej zasady reprezentatywności.

Zacieśnieniu współpracy mogą służyć wspólne sesje obydwu Rad, które jednak nie mogą być częste i winny mieć charakter nadzwyczajny. Jakie problemy mają być przedmiotem takich zebrań, ich częstotliwość, winien określić biskup diecezjalny.

Zazwyczaj zarówno *Rada Kapłańska*, jak i *Rada Duszpasterska* posiadają stałe sekretariaty. Wzajemna wymiana materiałów, a nawet konsultacje między tymi sekretariatami mogą ułatwić współpracę obydwu Radom.

Także wskazana byłaby, zgodnie z zaleceniem motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, przynależność tych samych osób do obydwu Rad. Mogłyby to być osoby spełniające ważne funkcje w diecezji. Jednak powiązania personalne winny być nieliczne, celem zachowania odrębnego charakteru. Wydaje się, że jest niedopuszczalne włączenie całej *Rady Kapłańskiej* do *Rady Duszpasterskiej*, gdyż wtedy albo zatraci ona swoją osobowość prawną i zostanie wtopiona w *Radę Duszpasterską*, albo tak zdominuje *Radę Duszpaster-*

¹²⁹ T. Pieronek, *Rada Kapłańska wyrazem soborowej odnowy prezbiterium*, Prawo kanoniczne, 12 (1969) nr 3—4, s. 24.

¹³⁰ A. Dordett, *Domkapitel — Priesterrat*, Oesterreichisches Archiv für Kirchenrecht, 27 (1976) z. 2/3, s. 98.

ską, że ta nie tylko przestanie spełniać właściwą sobie działalność doradczą, lecz także przestanie reprezentować Lud Boży diecezji.

Zakończenie

Ustanowienie *Diecezjalnych Rad Duszpasterskich i Rad Kapłańskich* w okresie posoborowym stało się faktem. Ich geneza prawna, sposób powołania, działania jest bardzo podobny, a zadania niezrządkiem się pokrywają. W związku z tym zachodzi potrzeba prawnego uregulowania ich wzajemnych odniesień i relacji. Podstawową normą regulującą tę sprawę jest zasada wzajemnego skoordynowanego i uporządkowanego współdziałania obydwu Rad. Szczegółowe i konkretne unormowanie tego zagadnienia pozostawiono prawodawstwu partykularnemu, a zwłaszcza Konferencjom Biskupim i biskupom diecezjalnym. Prawodawstwo partykularne, w oparciu o normy prawa powszechnego i zdobyte doświadczenia w działalności *Rad Kapłańskich i Diecezjalnych Rad Duszpasterskich* winno wydać normy o ich wzajemnej współpracy. Byłoby wskazane, aby te normy były przedmiotem rozważań duszpasterskich synodów diecezjalnych, a w dojrzałej formie znalazły się w ustawodawstwie synodalnym.

Pastoralrat der Diözese und Priesterrat

Um den Bischöfen die pastorale Leitung der Diözese zu erleichtern, hat das II Vatikanische Konzil zwei neue beratende Organe berufen — den Pastoralrat der Diözese und den Priesterrat. Schon vor dem Konzil wurden Postulate der Einsetzung dieser Organe erhoben. Die Grundlagen der Betätigung dieser Organe wurden in den Arbeiten der vorbereitenden Kommissionen, dann der Konzilskommissionen und in Diskussionen des Konziles gestaltet, und fanden ihren endgültigen Ausdruck in den Konzilsdekreten „Christus Dominus“ und „Presbyterorum ordinis“.

Der Pastoralrat der Diözese und der Priesterrat gleichen einander in der Art der Einsetzung und erlöschen in ähnlicher Weise, auch haben sie gemeinsame Arbeiten zu lösen. Daraus folgt die Notwendigkeit der Regelung ihrer gegenseitigen Beziehungen. Teilweise wurde diesem Erfordernis die allgemeine Gesetzgebung gerecht durch den Grundsatz des koordinierten geordneten Zusammenwirkens. Konkrete ausführliche Vorschriften in dieser Hinsicht sollen von den Landeskonferenzen der Bischöfe festgesetzt werden und können noch durch die Diözesangesetzgebung, besonders durch die auf Synoden ausgearbeitete, ergänzt werden.